

4. számú melléklet a 15/2006. (IV. 3.) OM rendelethez

TANÁRI MESTERKÉPZÉSI SZAK

1. A mesterképzési szak megnevezése: tanári szak (Teacher Education)

2. A mesterképzési szakon szerezhető végzettségi szint és a szakképzettség oklevélben szereplő megjelölése:

- végzettségi szint: mesterfokozat (magister, master, rövidítve: MA)
- szakképzettség: okleveles ... tanár (a kormányrendelet 3. számú mellékletében meghatározott szakképzettség szerint)
- a szakképzettség angol nyelvű megjelölése: teacher of ...

3. Képzési terület: pedagógusképzés

4. A képzési idő félévekben és a tanári szakképzettség megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek száma a képzés különböző formái szerint:

4.1. A ciklusokra bontott, osztott képzés alapképzési szakjaira épülő tanári szakon:

- a) a két tanári szakképzettség párhuzamos megszerzésekor: 5 félév, 150 kredit;
- b) a szakmai és művészeti tanári szakképzettségek területén a csak egy szakképzettség megszerzésére irányuló képzés esetén: 4 félév, 120 kredit.

4.2. Mesterfokozatot adó szakon nem tanári szakképzettség megszerzését követően vagy művészeti képzési területen mesterszakkal párhuzamosan felvett tanári szakon:

- a) egy tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzés esetén: 3 félév, 90 kredit;
- b) a művészeti képzési területen – a szakterületi követelményeknek a művészeti mesterszakon történt teljesítése esetén – további 2 félév, 60 kredit.

4.3. Főiskolai szintű tanári szakképzettség birtokában a tanári mesterfokozat

- a) egy korábbi szakképzettségnek megfeleltethető tanári szakképzettség megszerzése esetén: 2 félév, 60 kredit;
- b) két korábbi szakképzettségnek megfeleltethető tanári szakképzettség megszerzése esetén: 3 félév, 90 kredit.

4.4. Újabb, oklevelet adó tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben:

- a) a tanári szakon szerzett mesterfokozat birtokában: 2 félév, 60 kredit;
- b) az egyetemi vagy főiskolai szintű tanári szakképzettség birtokában: 2 félév, 60 kredit,
- c) az alapképzésben vagy főiskolai szintű képzésben szerzett pedagógus szakképzettség birtokában: 3 félév, 90 kredit.

5. A mesterfokozat megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek száma a tanári szak elemei szerint:

5.1. A tanári szak elemeinek kreditértékei, amelyet a 6. pontban jelzettek figyelembevételével kell alkalmazni.

5.1.1. A tanári szakképzettség szakterületi ismereteinek kreditértéke:

- egy tanári szakképzettség megszerzése esetén általában 40 kredit; az alapképzésre épülő szakmai és művészeti tanári szakképzettségek esetén legfeljebb 50 kredit, korábbi főiskolai szintű tanári szakra épülő képzésben legalább 60 kredit;
- két tanári szakképzettség esetén 80 kredit, amelyből az első tanári szakképzettséghez legalább 30 kreditet kell, a második tanári szakképzettséghez legfeljebb 50 kreditet lehet szerezni;

- egy tanári szakképzettség megszerzése esetén a tantárgy-pedagógiai, szak módszertani ismeretek kreditértéke legalább 7 kredit.

5.1.2. A tanári képesítés pedagógiai, pszichológiai elméleti és gyakorlati ismereteinek kreditértéke: általában 40 kredit; amely korábbi főiskolai vagy egyetemi szintű tanári oklevél esetén a 6.1. pontban leírtaknak, megfelelően csökken; tanári mesterszakon szerzett oklevél birtokában teljesítettnek tekintendő.

5.1.3. A közoktatási intézményekben, felnőttképző intézményben szervezett összefüggő szakmai gyakorlat kreditértéke: általában 30 kredit

5.2. A szabadon választható tantárgyakhoz rendelt kreditek aránya: az 5.1.1. és 5.1.2. képzési elemekhez összegyűjtendő kreditek 5%-a.

5.3. A szakdolgozathoz rendelhető kreditérték: 5 kredit, amelyhez az 5.1.3. pontban meghatározott szakmai gyakorlat részeként készített, a szakmai gyakorlatot bemutató és feldolgozó portfóliót is mellékelni kell. A szakdolgozat 5 kreditjét az 5.1.2. képzési elem terhére kell biztosítani, s ha ennek kreditértéke 10 vagy ennél alacsonyabb, a szakdolgozat helyett a portfóliót az 5.1.3. képzési elem terhére kell elkészíteni. Egy szakdolgozatot kell készíteni két tanári szakképzettség esetén is.

5.4. Az elméleti és gyakorlati ismeretek vonatkozásában - beleértve a képzés szemináriumi gyakorlatait és a közoktatási intézményben végzett gyakorlatot is - a gyakorlati ismeretek minimális kreditértéke: a teljes képzési időhöz tartozó kreditek 65-70%-a.

6. A tanári szak egyes képzési elemeinek kreditértéke a tanári mesterképzés 4. pontban megnevezett különböző formái esetén, és a tanári szakra történő belépés feltételei

6.1. Az egyes képzési elemek kreditértékei:

- a 4.1. a) pontban leírt 150 kredites képzésnél az 5.1.1., 5.1.2. és 5.1.3. elemek kreditértéke rendre 80, 40, illetve 30 kredit;

- a 4.1. b) pontban leírt 120 kredites képzésnél az 5.1.1., 5.1.2. és 5.1.3. elemek kreditértéke rendre 50, 40, illetve 30 kredit;

- a 4.2. a) pontban leírt 90 kredites képzésnél az 5.1.1. elem kreditértéke 30 kredit, ha a mesterfokozatot adó, de tanári szakképzettséget nem eredményező szakon megszerzett kreditekből legalább 10 kredit kreditátvitellel elismerhető, az 5.1.2., illetve az 5.1.3. elemek értéke 40, illetve 20 kredit;

- a 4.2. b) pontban leírt 60 kredites képzésben az 5.1.1. elem kreditértéke a művészeti mesterszakon történő teljesítése esetén 0 kredit; az 5.1.2., illetve 5.1.3. képzési elemek értéke 40, illetve 20 kredit;

- a 4.3. a) pontban leírt 60, illetve a 4.3. b) pontban leírt 90 kredites képzésnél az 5.1.1. elem kreditértéke szakképzettségenként 30-30 kredit, az 5.1.2. és 5.1.3. elemek kreditértéke rendre 10, illetve 20 kredit;

- a 4.4. a) pontban leírt 60 kredites képzésnél az 5.1.1., 5.1.2. és 5.1.3. elemek kreditértéke rendre 40, 0, illetve 20 kredit;

- a 4.4. b) pontban leírt 60 kredites képzésnél az 5.1.1., 5.1.2. és 5.1.3. elemek kreditértéke rendre 40, 10, illetve 10 kredit

- a 4.4. c) pontban leírt 90 kredites képzésnél az 5.1.1., 5.1.2. és 5.1.3. elemek kreditértéke rendre 50, 20, illetve 20 kredit.

A 4.3. a), b), valamint a 4.4. a), b) pontban leírt képzéseknél az 5.1.3. elem részeként az adott szakterülethez tartozó tanítási gyakorlatról kell portfóliót készíteni. Az 5 kredites szakdolgozat és a záróvizsgán az 5.1.2. elem alapján szervezett tanári képesítővizsga-rész nem követelmény.

6.2. A tanári szakra történő belépés feltételei:

6.2.1. Az e rendelet 4. §-ának (3) bekezdésében foglaltak szerint a tanári felkészítést megalapozó, pályaorientációt segítő ismeretek követelményeinek teljesítése, amelynek kreditértéke 10 kredit, valamint az egyes tanári szakképzettségek választásához e rendelet 7. § (3) bekezdése szerint a tanári szakképzettségek szakterületi ismeretei vonatkozásában előírt feltételek.

6.2.2. Az egyes tanári szakképzettségek általánostól eltérő sajátos követelményeiről rendelkező 11. pontban figyelemmel kell lenni arra, hogy

- a tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben az ember és társadalom műveltségterületi-tanári és természetismeret-tanári első szakképzettség megszerzésére irányuló képzés felvételének követelményeit kielégítheti bármely olyan alapképzési szakon, szakirányon szerzett szakképzettség, melynek tudományterületi, illetve tudományági ismereteit a nevelés-oktatás műveltségi területe magában foglalja, tekintet nélkül arra, hogy erre az alapképzési szakra, szakirányra más tanári szakképzettség épül-e vagy sem;
- a szaktárgyat idegen nyelven oktató tanári második szakképzettség az adott szaktárgy oktatására jogosító első tanári szakképzettséggel párhuzamosan vagy arra épülve szerezhető meg,
- a speciális, pedagógiai jellegű feladatokra felkészítő második tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésnek – alapképzési szakra vonatkozóan – nincs meghatározott előfeltétele, illetve bármely első tanári szakképzettséghez felvehető. Pedagógus szakképzettség birtokában valamennyi kizárólag második tanári szakképzettség felvehető egyedüli szakképzettségként, azzal a feltétellel, hogy a 11.2.3 pont szerinti követelményeknek és mentességeknek teljesülniük kell.

7. A tanári szak képzési célja, az elsajátítandó tanári kompetenciák:

A tanár szakmai felkészültsége birtokában hivatásának gyakorlása során alkalmas:

- a tanulói személyiség fejlesztésére: az egyéni igényekre és fejlődési feltételekre tekintettel elősegíteni a tanulók értelmi, érzelmi, testi, szociális és erkölcsi fejlődését, a demokratikus társadalmi értékek, a sajátos nemzeti hagyományok, az európai kulturális és az egyetemes emberi értékek elsajátítását;
- tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítésére, fejlesztésére: a tanulói közösségekben rejlő pedagógiai lehetőségek kihasználására, az egyének közötti különbségek megértésének elősegítésére, a közösségben kialakuló konfliktusok kezelésére, az interkulturális nevelési programok alkalmazására, az együttműködés készségeinek fejlesztésére;
- a pedagógiai folyamat tervezésére: pedagógiai munkáját a feltételek árnyalt elemzése alapján átfogóan és részletekbe menően megtervezni, tapasztalatait reflektív módon elemezni és értékelni;
- a szaktudományi tudás felhasználásával a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztésére: az adott szakterületen szerzett tudását tantervi, műveltségterületi összefüggésekbe ágyazni, ennek alapján a tanulók tudományos fogalmainak, fogalomrendszereinek fejlődését elősegíteni, az egyes tudományterületek szemléletmódját, értékeit és kutatási eljárásait megismertetni, az elsajátított tudás alkalmazásához szükséges készségeket kialakítani, szakterületének az egészség védelmével és fejlesztésével való összefüggéseit felismerni és ezzel a tanulók egészségfejlesztését elősegíteni;

- az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák hatékony fejlesztésére: különösen az olvasás-szövegértés, információfeldolgozás, a hatékony tanulás, a szociális és állampolgári kompetenciák, a kezdeményzőképesség és vállalkozói kompetenciák, az alapvető gondolkodási műveletek, a problémamegoldó gondolkodás folyamatos fejlesztésére, a tanulók előzetes tudásának, iskolán kívül megszerzett ismereteinek és készségeinek, valamint az iskolában elsajátított tudásának integrálására, az önálló tanulás képességeinek megalapozására, fejlesztésére, a tanulók testi-lelki-szellemi egészségének fejlesztésére;
- a tanulási folyamat szervezésére és irányítására: változatos tanítási-tanulási formák kialakítására, a tudásforrások célszerű kiválasztására, az új információs-kommunikációs technológiák alkalmazására, hatékony tanulási környezet kialakítására;
- a pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazására: a tanulók fejlődési folyamatainak, tanulmányi teljesítményeinek és személyiségfejlődésének elemző értékelésére, a különböző értékelési formák és eszközök használatára, az értékelés eredményeinek hatékony alkalmazására, az önértékelés fejlesztésére;
- szakmai együttműködésre és kommunikációra: a tanulókkal, a szülőkkel, az iskolai közösséggel, a társszervezetekkel és kutató-fejlesztő intézményekkel történő együttműködésre, a velük való hatékony kommunikációra;
- szakmai fejlődésben elkötelezettségre, önművelésre: a munkáját segítő szakirodalom folyamatos követésére, önálló ismeretszerzésre, személyes tapasztalatainak tudományos keretekbe integrálására, a neveléstudományi kutatások fontosabb módszereinek, elemzési eljárásainak alkalmazására, saját munkájának tudományosan megalapozott eszközöket felhasználó értékelésére.

A tanárnak a fent jellemzett alapvető feladatai ellátásához meghatározott ismeretekkel, képességekkel, valamint gyakorlati készségekkel és attitűdökkel kell rendelkeznie. Ezek a kompetenciák mindenekeelőtt:

Szakmai tudás

A tanulók, a tanulás és tanítás hatásmechanizmusainak kellő mélységű ismerete:

- az emberrel, a társadalommal és az oktatás társadalmi-gazdasági szerepével kapcsolatos meghatározó tudományos eredmények ismerete,
- a gyermeki, serdülőkori és ifjúkori fejlődésre, az egész életen át tartó emberi fejlődésre, a személyiség fejlődésében, magatartásformákban jelentkező egyéni sajátosságokra vonatkozó tudás,
- a nevelési-fejlesztési funkciókat betöltő szervezetek, intézmények, közösségek működésének, konfliktusainak, diszfunkcióinak ismerete,
- egyes tanulók személyiségének, tudásának, képességeinek, a tanulói szervezetek működésének, az oktatási programok és módszerek hatékonyságának megismeréséhez szükséges, tudományosan megalapozott módszerek, technikák ismerete,
- a tanulás különböző formáinak ismerete mind általános, mind pedig konkrét szaktárgyi vonatkozásban,
- a tanulói tudás különböző formáinak, szerveződésének, a fogalomrendszerek, készségek és képességek fejlődési törvényszerűségeinek ismerete,
- alkalmazható tudás a tanulói teljesítményekre ható biológiai, pszichológiai, társadalmi és kulturális tényezőkről,
- az oktatás környezetét alapvetően meghatározó jogszabályok ismerete.

Szaktudományi, műveltségterületi, tantárgyi és tantervi tudás

- széles körű tudás a választott szakképzettség(ek)nek megfelelő tudomány- és/vagy műveltségi terület(ek)en,
- a szaktudományi tudás és annak iskolai közvetítése, a szakértelem és a műveltség, a tanulhatóság, a tudás szakmai és a hétköznapi életben való alkalmazása közötti összefüggések mély megértése, a különböző tudásterületek közötti összefüggések, kapcsolódások, átfedések és egymásra hatások ismerete,
- a Nemzeti alaptanterv szabályozó szerepének, tartalmának és belső összefüggésrendszerének ismerete (szakmai tanárképzés esetén emellett az adott szakképzési terület cél- és feladatrendszerének, alaptantervi és kerettantervi programjainak ismerete),
- Nemzeti alaptanterv, a kerettantervek, szakképzési központi programok, a helyi tantervek, oktatási programok elkészítésének, illetve funkcióinak ismerete,
- a helyi pedagógiai program és az iskolában zajló tantervi, tanterven kívüli és rejtett tanulási folyamatok megértése,
- az iskolában és iskolán kívül elsajátított tudás közötti ellentmondásokból származó problémák megértése és kezelése, a tanulás különböző szinterei közötti kapcsolatok kialakítása.

Szakmai képességek

A tanulók megismerése és a tanulócsoportok belső kapcsolatrendszerének feltárása terén:

- képes a tanulókat szakszerűen megfigyelni és tapasztalatait szöveges vagy számszerű formában rögzíteni,
- képes a tanulók megismerésére és fejlődésük nyomon követésére alkalmas objektív adatgyűjtő eszközök, kérdőívek, tudásszintmérő tesztek alkalmazására, készítésére,
- képes a tanulócsoportok szerveződésének, dinamikájának szakszerű feltárására.

A tananyag szervezése és a tanítási folyamat tervezése terén:

szakterületén felkészült, és képes tanítási programok, tanulási egységek, tanítási órák tervezésére, a tanulók számára szükséges tananyagok, taneszközök, információforrások, tudáshordozók megválasztására,

- képes a rendelkezésre álló taneszközöket saját munkájában felhasználni, rendszerbe szervezni, új eszközöket tervezni,
- képes a digitális tananyagokat kezelni, forrásait megtalálni, a tanítási-fejlesztési céloknak megfelelő tartalmakat kiválasztani, rendszerezni, szerkeszteni,
- képes a tanulók információs-kommunikációs technikákkal végzett osztálytermi vagy azon kívüli önálló munkáját irányítani.

Az osztálytermi munka szervezése, a tanítás-tanulás és a nevelés módszereinek alkalmazása terén:

- képes a tanulásszervezési eljárások és tanítási módszerek széles skáláját alkalmazni a hatékony tanulási környezet kialakítása érdekében,
- képes az új kommunikációs-információs technológiákat osztálytermi munkájában is hatékonyan alkalmazni, e technikákban rejlő lehetőségeket tanítási céljainak, a tananyag megértésének, a képességek fejlesztésének szolgálatába állítani,
- képes a tanítási egységek céljainak megfelelő, a különböző adottságokkal, képességekkel és előzetes tudással rendelkező tanulók életkorának, érdeklődésének megfelelő módszerek megválasztására, eljárások megtervezésére és alkalmazására,

- képes a közös munkát segítő osztálytermi rend és tanulási környezet megteremtésére,
- képes a tanulók fejlődésében, a közösség életében jelentkező feszültségek, konfliktusok kezelésére,
- képes a tanórai munka hatékony, lendületes irányítására, a tanulók figyelmének, érdeklődésének felkeltésére és fenntartására.

Az értékelési és ellenőrzési eljárások alkalmazása terén:

- képes a tanulók számára fejlődésükről az önértékelést és önbecsülést elősegítő módon a rendszeres és alapos visszacsatolást biztosítani,
- képes különböző értékelési eljárások alkalmazására, a tanulók teljesítményeinek, fejlődésének szisztematikus nyomon követésére és elemzésére,
- képes a diagnosztikus és fejlesztő értékelés eljárásait rutinszerűen alkalmazni,
- képes elősegíteni a tanulók részvételét saját teljesítményük értékelésében.

Szakmai szerepvállalás és elkötelezettség

A szakmai szerepek elfogadása és gyakorlása terén:

- rendelkezik a pedagógusi, nevelői szerep ellátásához szükséges segítő és fejlesztő beállítódással, kellő szintű toleranciával, empátiával,
- rendelkezik a hatékony szóbeli és írásbeli kommunikáció készségeivel, a szaknyelvi szövegek olvasásának, interpretációjának, reflexiójának képességeivel, képes alkalmazni az információs-kommunikációs eszközöket,
- megfelelő önismerettel rendelkezik, képes saját tevékenységével kapcsolatos kritikus reflexiókra, önértékelésre,
- közreműködik az iskolai kereszttantervi feladatok megtervezésében, illetve nevelési feladatainak megoldásában és a tanulók tanórán kívüli tevékenységének szervezésében,
- képes együttműködni pedagógus kollégáival, az iskola más munkatársaival, a szülőkkel és a tanulók életében szerepet játszó más szakemberekkel, intézményekkel és szervezetekkel,
- képes a tanulók szüleivel árnyaltan kommunikálni, a tanulóval kapcsolatos tapasztalataikat értelmezni és saját tapasztalatait átadni,
- képes a különböző társadalmi rétegekhez, kulturális, nemzeti vagy etnikai csoportokhoz tartozó szülőkkel partnerként együttműködni,
- képes részt vállalni az iskola szervezetfejlesztési, innovációs és minőségfejlesztési munkájában,
- képes új tanítási módszerek és eljárások kidolgozására, tudományos eszközöket alkalmazó kipróbálására és az eredmények szakszerű értékelésére.

Értékelkötelezettségek és szakmai attitűdök terén:

- demokratikus értékelkötelezettséggel és felelősségtudattal rendelkezve kész a sajátjától eltérő értékek elfogadására, nyitott mások véleményének megismerésére és tiszteletben tartására,
- képes felismerni az előítéletesség és a sztereotípiákon alapuló gondolkodás megnyilvánulásait, és képes azokat szakszerűen kezelni az iskolában és azon kívül is,
- képes a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe venni, tiszteletben tartja a tanulók személyiségét, a családok nevelési szokásait és törekvéseit, támaszkodik az ezekben fellelhető értékekre,

- érzékeny a hátrányos társadalmi helyzetből, a szegénységből, az előítéletektől övezett kisebbségi létből fakadó nehézségekre,
- személyes példájával és a közösségi viszonyok szervezésével hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók nyitottá váljanak a demokratikus társadalomban való aktív részvételre, a helyi, nemzeti, európai és egyetemes emberi értékek elfogadására.

8. A mesterfokozat és a tanári szakképzettség szempontjából meghatározó ismeretkörök

8.1. Pedagógiai és pszichológiai alapoató tanulmányok

Az alapképzésbe épülő, legalább két féléven át biztosított, a tanári felkészítést megalapozó, a pályaismeretet és pályaaorientációt segítő pedagógiai és pszichológiai ismeretkörök, amelynek kreditértéke legalább 10 kredit:

- a) a tanári mesterség, a nevelői és oktatói munka természete, az oktatás és a tanulás történetileg változó társadalmi, kulturális és gazdasági szerepe,
- b) a tanítás tudományos megalapozása, a neveléstudomány alapvető paradigmái, kutatási módszerei, a szakmai ismeretszerzés módja,
- c) ember- és gyermekismereti alapoázás, a saját pályamotivációk és a tanulók megismerésének eszközei és módszerei,
- d) a nevelés, a tanítás-tanulás cél- és eszközrendszerének legfontosabb jellemzői,
- e) kommunikációs készségfejlesztés, az információs-kommunikációs technológiák alkalmazási lehetőségei az oktatásban, tanulásban.

A fenti a)-e) pontban meghatározott ismeretkörök elméleti és gyakorlati aránya 60-40%, ahol a c) és e) pont szerinti ismeretek elsajátítása jellemzően kiscsoportos gyakorlat keretében folyik.

A hallgató a tanulmányai és gyakorlatai alapján feljegyzéseket, portfóliót készít, ami felhasználható a tanári mesterképzésbe felvétel elbírálásakor.

8.2. A tanári képesítés pedagógiai, pszichológiai és társtudományainak ismeretkörei

- Az iskola mint szervezet, az oktatás társadalmi-gazdasági összefüggései, az iskolarendszer és az oktatás társadalmi meghatározottsága. A kultúra-érzékeny iskola jellemzői; pluralizmus és szakmai autonómia. Az iskola feladatai és lehetőségei az esélyegyenlőtlenség csökkentésében és a társadalmi kohézió fejlesztésében.
- A magyar közoktatás történeti gyökerei és jelenlegi intézményrendszere, az iskolarendszer fejlődése, szabályozásának rendje, működésének jogi keretei. Az Európai Unió közoktatási kultúrája és szabályozási gyakorlata.
- Az emberre vonatkozó, pedagógiai-pszichológiai szempontból releváns természet- és társadalomtudományi ismeretek, filozófiai elméletek. A tanulás idegtudományi alapjai. A gyermekre és nevelésére, oktatására vonatkozó tudományosan megalapozott ismeretek. A tanári munka tudományos alapjai, kutatási háttere, a tanári mesterség tudásbázisának bővülése.
- A személyiség fejlődésével, az értelmi és érzelmi fejlődéssel kapcsolatos elméletek és kutatási eredmények. A pszichés fejlődés életkori és egyéni sajátosságai, a fejlődésben jelentkező problémák, zavarok természete és ezek pedagógiai kezelésének útjai. A tanulók megismerésének módszerei és eszközei. A megfigyelés eszközei, kérdőívek készítése, tesztek használata. Az érzelmek szerepe a nevelés-oktatás gyakorlatában. Az érzelmi intelligencia, alkotó tényezői és szerepe.
- A demokratikus társadalmak nevelési céljai. A közösségek szerepe a nevelésben. Értékek a nevelésben. A nevelés hatásmechanizmusai. Értékek közvetítése a tanítási-tanulási folyamatok keretében. A demokratikus gondolkodás fejlesztése, az előítélet- és

társadalmi sztereotípiamentes szemlélet kialakulásának segítése, a tolerancia és a szociális készségek fejlesztésének lehetőségei. Az igazságosság, az egyenlőség és a méltányosság alapelveivel és iskolai érvényesítésével kapcsolatos ismeretek.

- A hátrányos társadalmi helyzetből, a szegénységből, az előítéletekkel övezett kisebbségi létből fakadó nehézségek és az iskolai kudarc közötti általános összefüggések, az ezzel kapcsolatos konkrét kutatási eredmények ismerete. A hátrányok csökkentését célzó, tudományosan megalapozott pedagógiai eljárások ismerete.
- A tanulásra vonatkozó tudományos ismeretek, tanuláselméletek, a természetes és az iskolai tanulás hasonlósága és különbségei. A tanulás hatékonyságát, az iskolai teljesítményeket meghatározó kognitív, affektív és szociális tényezők ismerete.
- A tanulói tudás szerveződésével és változásával kapcsolatos ismeretek. A fogalomrendszerek kialakulásának sajátosságai, az értelemgazdag fogalmi megértést elősegítő tanulási-tanítási módszerek ismerete. A szakértelem és a műveltség kialakulásának folyamataival kapcsolatos ismeretek.
- A készségek és képességek fejlődési folyamatainak ismerete. A tanulás eredményességét alapvetően befolyásoló képességek, a nyelvi-kommunikációs és a tanulási képességek szerepének ismerete. A transzfer és a problémamegoldás összefüggései, szerepük a tudás alkalmazásában. A kompetencia különböző értelmezési kereteire és fejlesztésére vonatkozó ismeretek.
- Az iskolai, illetve a tanulási-tanítási folyamatban zajló interakciók és kommunikációs folyamatok sajátosságai, elemzése szempontjainak ismerete, ezek alkalmazásának képessége. Konfliktushelyzetek elemzésének képessége, a tanítási folyamat kommunikációs helyzeteinek szakszerű irányítása.
- Az oktatás szervezeti kereteinek, formáinak, stratégiáinak, módszereinek, eszközeinek és ezek hatékony alkalmazásának feltételei, módjai. A differenciált tanulásszervezés, az egyéni és a csoportmódszerek, a személyre szóló és a teljes elsajátításhoz vezető tanítási módszerek.
- Az iskolai életben résztvevő személyek és csoportok (tanulók, tanulócsoporthok, tanárok, nevelőtestület) kapcsolatrendszerének ismerete. A család és az iskola kapcsolatának jelentősége; a kapcsolattartás tartalma, formái a mikrotársadalom felé nyitott iskolában. A szülőket a nevelési folyamatba bevonó, a tanulási és magatartási problémákat a családdal és a társadalmi mikrokörnyezettel együttműködve megoldó pedagógiai módszerek ismerete.
- A tanterv funkciói, típusai. A tananyag kiválasztását meghatározó társadalmi és kulturális tényezők, a tantervi szabályozás hazai gyakorlata. A tanár tervezési tevékenységei: helyi tanterv készítése, tanmenetkészítés; tématervezés (tematikus, epochális, projekt terv); egyéni fejlesztési tervek készítése, óratervkészítés, felkészülés a tanítási órára.
- Az értékelés funkciói, tárgyai, szintjei, viszonyítási alapjai. A nevelési-oktatási folyamatban alkalmazható értékelés módszerei és eszközei. A tanulók tantárgyi teljesítményeinek értékelése (becslés, mérés, szöveges értékelés), az önértékelés fejlesztése. Pedagógiai mérőeszközök készítése és használata.
- Prevenció és korrekció eljárások a fegyelmezett tanítási-tanulási körülmények biztosítása érdekében. Az önfegyelemre nevelés módszerei. A kognitív és a motivációs önszabályozás kialakításának jelentősége.
- A pedagógus feladatai a hátrányos, a veszélyeztetett helyzetben levő, az előítéletektől sújtott, valamint a sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatban. A speciális nevelési szükségletek okainak, fokozatainak ismerete. Az egységesség és differenciálás jegyében megvalósuló oktatás jellemzői. A befogadó pedagógia elvei, az együttnevelés gyakorlati

megvalósítása, az integrált oktatás módszereinek és a lemaradó tanulók egyéni fejlesztési technikáinak ismerete.

- A közoktatási rendszer eredményességének értékelése. Az eredményes iskola. A külső és belső értékelés. A minőségfejlesztés intézményi feladatai és lehetőségei. Az iskolai innováció feladatai.
- A tanári szerep dimenziói, erkölcsi és jogi meghatározottsága, a hivatás gyakorlása során felmerülő társadalmi szerepelvárások és fellépő szerepkonfliktusok. A tanári önreflexió szerepe a pályán való fejlődés folyamatában.
- A tanulói csoportok és a nevelőtestületek életének általános szociálpszichológiai és iskolai funkciójuktól következő speciális jellemzői. A tanulók és a tanárok testi-lelki-szellemi egészségét veszélyeztető tényezők; mentálhigiéné és megküzdési stratégiák.
- A tanítás, nevelés és tanulás kutatásának alapvető módszereivel, adatelemzési eljárásaival kapcsolatos ismeretek. Az oktatási kísérletek szervezésének és az eredmények értékelésének alapvető technikái.
- A tanári tevékenység megalapozásához szükséges kitekintés a társtudományokra: anyanyelv, magyar kultúrtörténet, európai ismeretek, etika, jogi, társadalmi, közgazdasági, környezetvédelmi, egészségnevelési alapismeretek.

8.3. A tanári szak szakterületi eleméhez kapcsolódó általános ismeretek:

A szakterülethez kapcsolódó elméleti és gyakorlati képzés, valamint a szakmai gyakorlatok folyamán elsajátítandó ismeretek:

- A közoktatás, illetve a szakképzés tartalmi szabályozásában és az adott tanári szakképzettségnek megfelelő érettségi tárgyak követelményeiben, illetve a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott ismeretek körének szaktudományos mélységű ismerete. A speciális pedagógiai jellegű szakképesítések esetén az adott szakterület szakismeretei.
- Az adott szakképzettséghez kapcsolódó tantárgy (műveltségi terület, nevelési, pedagógiai szakterület) által közvetített tudás sajátosságai, az abban rejlő általános és specifikus képességfejlesztés lehetőségei. Az oktatott tantárgy (műveltségi terület) más műveltségi területekhez való kapcsolata, az általános műveltséghez, a Nemzeti Alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztéséhez való hozzájárulása. A tudáselemek rendszerbe szervezésének, a különböző forrásokból származó tudás integrálásának módjai. A tantárgy (műveltségi terület) tanításának nemzetközi tendenciái. A műveltségterülethez kapcsolódó alaptantervek, kerettantervek ismerete, helyi tantervek, oktatási programok készítése.
- A tantárgy (műveltségi terület) által közvetített fogalmak, tartalmak fejlődési sajátosságai, a tanulók fogalomrendszerének fejlesztésében játszott szerepe, az azokkal kapcsolatos naív előfogalmak, tapasztalati fogalmak és tévképzetek problémái, a fogalmi váltás nehézségei. A tantárgy (műveltségi terület) eredményes tanulásához szükséges készség- és képességbeli előfeltételek, a tananyag által fejlesztendő specifikus készségek és képességek, attitűdök és elkötelezettségek sajátosságai. A tantárgyban elsajátított tudás alkalmazásának módjai, speciális lehetőségei a problémamegoldó képesség fejlesztésében. A hatékony tanulási környezet megteremtésének módjai. A tantárgyhoz, műveltségi területhez kapcsolódó mérési-értékelési módok.
- A tantárgy (műveltségi terület) tanításában alkalmazható módszerek széles körének ismerete, a megfelelő módszerek kiválasztásának szempontjai, különös tekintettel a differenciált, a tanulók személyére szabott oktatásra, az integrált oktatás és tehetségfejlesztés igényeire. A tanulási idő differenciált kezelése. A tantárgy és a

tananyag sajátosságainak megfelelő, változatos tananyag-elrendezési (koncentrikus, lineáris) és időszervezési (folyamatos, epochális) megoldások alkalmazásának szempontjai. A tantárgyhoz kapcsolódó tankönyvek, taneszközök, oktatást segítő médiumok szakszerű értékelése, azokból a tanulók egyéni sajátosságainak, előzetes felkészültségének, összetételének megfelelő ismeretforrások kiválasztása.

- A szakmai, szakmódszertani tudás fejlesztésére vonatkozó követelmények: önállóan vagy kutató, képző intézményekhez kapcsolódóan folyamatos tanulási tevékenység; fejlesztő programokban, kísérleti munkákban, hazai és nemzetközi felmérésekben gyakorlati szakemberként, partnerként való részvétel; az eredmények értelmezéséhez, az új ismereteknek a tanítási-nevelési gyakorlatban való felhasználásához szükséges tudás folyamatos fejlesztése.

8.4. A szakmai gyakorlat, amelynek előírt formái:

- a) a pedagóguspálya megismerésére, általános pedagógiai képességek fejlesztésére irányuló gyakorlatok: pályaismereti, gyermek- és önismereti, konfliktuskezelési módszerek, iskolalátogatások, óramegfigyelések és elemzések, mikrotanítás, legalább 30 óra;
- b) iskolában vezetőtanár irányításával az adott szakképzettség területén végzett csoportos gyakorlat szakképzettségenként 60 óra, amely magában foglalja a hospitálást, az óramegbeszéléseket és legalább 15 önállóan megtartott órát/foglalkozást (a hallgató az egyik szakképzettség tanítási gyakorlatát az 5-8., a másikat pedig a 9-12. évfolyamon kell, hogy végezze);
- c) közoktatási intézményben, felnőttképző intézményben megbízott vezetőtanár és felsőoktatási tanárképző szakember folyamatos irányítása mellett végzett, összefüggő, a képzés utolsó félévében folyó egyéni szakmai gyakorlat, amelynek előfeltétele a tanári mesterképzés (a szakdolgozaton kívüli) minden egyéb követelményeinek teljesítése, illetve azok teljesítéséhez szükséges kreditek összegyűjtése. A gyakorlat magában foglalja a hospitálást, szakképzettségenként heti 2-5 óra (max. heti 10 óra) tanítást/foglalkozást, a tanítási órán kívüli iskolai feladatok ellátását, a tanítást kísérő szeminárium elvégzését és az adatgyűjtés, tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálását.

Az a) szerinti gyakorlat kreditértéke (a pedagógiai és pszichológiai tanulmányok keretében) legalább 3 kredit, a b) szerinti gyakorlat kreditértéke szakképzettségenként (a szakterületi tanulmányok keretében) legalább 3 kredit, a c) szerinti összefüggő egyéni gyakorlat kreditértéke 30 kredit. A gyakorlat során a hallgató a vezetőtanár és a tanárképző szakember felügyelete mellett elkészíti - a tanulók megismerése terén végzett munkáját, tanári gyakorlatának eredményességét adatokkal alátámasztó, a saját gyakorlati fejlődését dokumentáló - portfóliót, amely a szakdolgozat részét és a tanári képesítő vizsga tárgyát képezi.

8.5. Szakdolgozat

A szakdolgozat célja annak bizonyítása, hogy a hallgató képes a képzés különböző területein elsajátított tudást integrálni és tanári munkájában alkalmazni. Képes a munkája szempontjából lényeges tudományos-szakirodalmi eredményeket összegyűjteni, azok alapján tanári munkáját önállóan megtervezni és a tanítás vagy pedagógiai feladat eredményességét értékelni. Képes a tanulók teljesítményeiről és fejlődéséről, valamint a tanulási-tanítási folyamatról módszeresen gyakorlati tapasztalatokat gyűjteni és a tényszerű adatokat elemezni, következtetéseket megfogalmazni, valamint az eredményeket saját tanári munkájában alkalmazni.

A tanári szakdolgozatnak kettő összetevője van:

1. a pedagóguspálya megismerésére irányuló és a vezetőtanár irányításával végzett [8.4. a) és b)] gyakorlat tapasztalatainak, valamint az összefüggő, szakképzettségenkénti egyéni gyakorlatok során gyűjtött, illetve a tanítást, gyakorlatot kísérő szeminárium [8.4. c)] tapasztalatainak a rendszeres összegzése (portfólió),
2. e tapasztalatoknak vagy a szaktárgy egy részterülete tanításának valamely szakpedagógiai, illetve általános neveléstudományi szempont szerinti, tudományos alaposágú bemutatása, elemzése, értékelése vagy a tanításhoz szükséges segédlet készítése (tanulmány, legfeljebb 5 kredit értékben); a tanulmánynak tükröznie kell, hogy a hallgató a szakmai témát szakmódszertani, neveléstudományi és pszichológiai ismereteire támaszkodva az alap- és középfokú oktatás szintjeinek, illetve a szakképzés vagy a felnőttoktatás céljainak megfelelően képes kidolgozni.

9. Szakmai gyakorlat

A szakmai gyakorlat célja: a szakképzettséghez kapcsolódó gyakorlati ismeretek (pl. tanórára való felkészülés, óratervezés, óravezetés, tanári szerepkörök, pedagógiai mérések és kísérletek) megszerzése, a munkahely világával való ismerkedés (pl. iskolai élet, iskolavezetés, szülőkkel való kommunikáció), valamint az, hogy a hallgatók későbbi munkájuk hatékonysága érdekében jártasságot szerezzenek a tanítási és tanulási, illetve nevelési folyamatok értékelésében, fejlesztésében és kutatásában a 8.4. pontban foglaltak szerint.

10. Nyelvi követelmények

A mesterfokozat megszerzéséhez legalább egy idegen nyelvből államilag elismert, középfokú (B2) komplex típusú nyelvvizsga vagy ezzel egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél megszerzése szükséges.

- Olyan szakmai módszertani felkészültség, amely a gyengébb testi-lelki adottságú diákok számára is vonzóvá teszi a testnevelés és az iskola sportéletét, sikerélménnyel szolgálnak nekik.
- Nyitottság az új és bevált nemzetközi, elsősorban európai módszertan, illetve gyakorlat iránt, hogy hivatásuk gyakorlása során megfeleljenek az új követelményeknek.

Egészségfejlesztés-tanár

A szakképzettség oklevélben szereplő,

- magyar nyelvű megjelölése: *okleveles egészségfejlesztés-tanár*;
- angol nyelvű megjelölése: *health promotion teacher*.

A képzés célja az alapfokozaton vagy más felsőfokú végzettség keretében szerzett szakképzettségre, illetőleg ismeretekre alapozva a közoktatásban, a szakképzésben és a felnőttképzésben, az iskolai egészségfejlesztéssel kapcsolatos oktatási, pedagógiai kutatási, tervezési és fejlesztési feladatokra, továbbá a tanulmányok doktori képzésben történő folytatására való felkészítés.

A 8.3. pontban foglalt szakterületi általános ismereteken túli, sajátos ismeretkörök:

Szakterületi ismeretek:

- Az egészségfejlesztés célja, fogalma, tárgya, értékei, az egészségtan (mint elméleti tudományág és gyakorlati diszciplína) oktatásának nemzetközi és hazai helyzete az iskolai és iskolán kívüli egészségfejlesztési foglalkozások sajátosságai, az egészséggel kapcsolatos döntések és kíváncsú viselkedések, az egészségfejlesztés-tanár feladatai a tudatos egészségmagatartás kialakítása érdekében.
- Az iskola-egészségügy, az egészségnevelés, egészségfejlesztés, mentálhigiéné általános kérdései, a fogyatékkal élők, az idősek, a leszakadók, más kisebbségek, a hajléktalanok sajátos problémái, azok kezelési technikái, az egész életen át való tanulás és a rendszeres szabadidős aktivitás mentálhigiénés és makrotársadalmi hatásai, a munkahelyi egészségvédelem (work site health promotion) gazdasági és humán aspektusai, a tudományos kutatás, a terepen végezhető (tudományos) felmérések szabályai, azok eredményeinek felvilágosító és tudományos célú bemutatása.
- Az addiktológia, a drogprevenció, a magatartástudomány, a biológia, a pedagógia, a pszichológia, a sporttudomány, a szociológia, a szociális munka egészségre és egészségtudományra vonatkozó elmélete és gyakorlata, oktatási és kutatási módszerei, eredményei.

Szakképzési ismeretek:

- A Nemzeti alaptantervben, az érettségi vizsgakövetelményekben, illetve a közoktatási törvényben az egészséges életmódra nevelés területére vonatkozó iskolai egészségfejlesztési, egészségnevelési, készségfejlesztési, mentálhigiénés prevenciók feladatok, követelmények és módszerek.
- A tanítási-tanulási folyamat sajátosságai a különböző típusú egészségfejlesztő foglalkozásokon a különböző korosztályok (óvodáskorúak, kisiskolások, általános és középiskolai tanulók, ifjú- és felnőtt korúak) szerint, az egészségtanórán és a

szakképzés alapozó szakmai tárgyaiban alkalmazható eljárások és módszerek, az elsősegélynyújtás gyakorlata és oktatási módszerei.

- A pozitív beállítódás, magatartás, a stabil és rugalmasan alkalmazkodó szokásrend megeremtésének módszertana.
- A dohányzással, az alkoholfogyasztással, a droghasználattal, a szexuális magatartással, a fizikai aktivitással, az obezitás megelőzésével, a védőeszközök használatával, a stresszel és más felmerülő egészségügyi kockázati tényezővel kapcsolatos ismeretek, a szükségletek felmérése, komplex iskolai prevenció programok, projektek kialakítása, implementálása, a programok eredményességének értékelése, a szükséges szakterületek tanárainak vagy más szakemberek (pl. védőnő, iskolaorvos, iskolapszichológus), valamint a szülők bevonásával kapcsolatos ismeretek.
- A helyes önismeretre való nevelés módszertana.
- A függőségekre NEM-et mondás gyakorlatának, a helyes döntések kialakításának módszertana.
- A balesetmentes társas együttélés, közlekedés gyakorlatai, a prevenció módszertana.
- A veszélyes anyagok, eszközök (petárda, tűzijáték, kisgépek stb.) épséget veszélyeztető használata megelőzéséhez szükséges módszerek.
- Az egészséges iskolai környezet kialakításához szükséges eljárások gyakorlata.

Sajátos kompetenciák:

- A személyes tanácsadásban, a kooperatív módszerek, a teammunka alkalmazásában való jártasság.
- Az egészségtábor a felvilágosító és rekreációs csoportfoglalkozások szervezési, lebonyolítási feladatai, hagyományos és új módszerei.
- Elsősegélynyújtási rutinok (sebellátás, sérültekről való gondoskodás, újraélesztési technikák stb.)

b) A SZAKKÉPZÉS, MŰVÉSZETI SZAKKÉPZÉS, ILLETVE ALAPFOKÚ MŰVÉSZET-OKTATÁS TERÜLETEIN VÁLASZTHATÓ SZAKMAI, MŰVÉSZETI TANÁRI SZAKKÉPZETTSÉGEK

Műszaki, informatikai szakképzés

Mérnök-tanári szakképzettségek

A szakképzettség oklevélben szereplő

- magyar nyelvű megjelölése:

- okleveles mérnök-tanár (anyagmérnök)
- okleveles mérnök-tanár (faipari mérnök)
- okleveles mérnök-tanár (könnyűipari mérnök)
- okleveles mérnök-tanár (biomérnök)
- okleveles mérnök-tanár (környezetmérnök)
- okleveles mérnök-tanár (vegyésmérnök)
- okleveles mérnök-tanár (építőmérnök)
- okleveles mérnök-tanár (műszaki földtudományi mérnök)
- okleveles mérnök-tanár (építészmérnök)